

RISE

Roma Inclusive
School Experiences

PRIROČNIK ZA UČITELJE

»DOBRE PRAKSE ZA INKLUZIJO V ŠOLI«

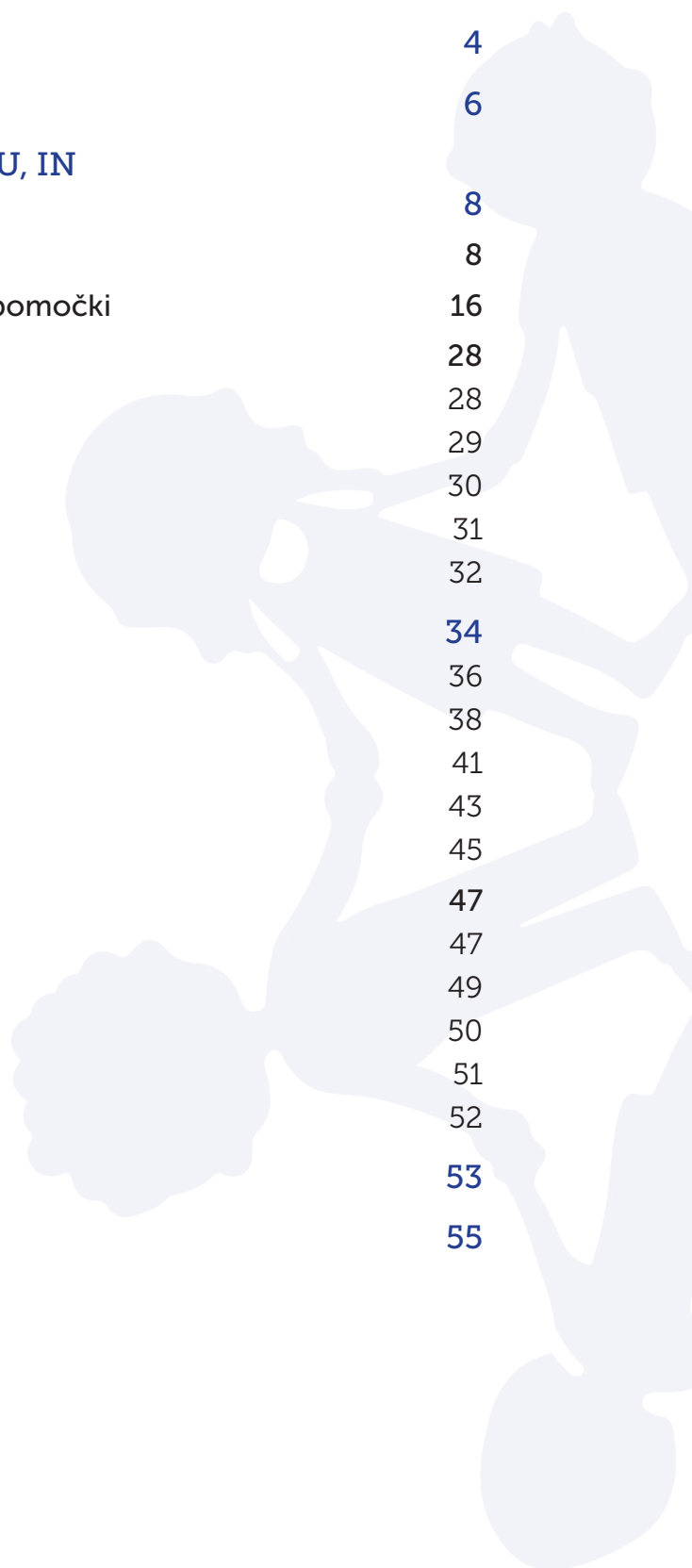
RAZVOJNO
IZOBRAŽEVALNI
CENTER NOVO MESTO

Co-funded by the
Rights, Equality &
Citizenship Programme
of the European Union

VSEBINA

UVOD	3
1. O PROJEKTU	4
2. RAZISKAVA V PROJEKTU	6
3. UČNI PRIPOMOČKI, NASTALI V PROJEKTU, IN NJIHOVA UPORABNOST	8
3.1. Zmagovalni izdelki natečaja	8
3.2. Izdelki iz delavnic z učenci kot didaktični pripomočki	16
3.3 Predlogi za izvedbo učnih ur	28
Učna ura 1: Drevo razlik	28
Učna ura 2: Glasbila	29
Učna ura 3: Romske zvezde	30
Učna ura 4: Slovar romskega jezika	31
Učna ura 5: To sem jaz	32
4. BODI VKLJUČEN TUDI TI	34
Delovni list 1: Matija mataja	36
Delovni list 2: Stezosledec	38
Delovni list 3: Enake možnosti	41
Delovni list 4: Gozdni sosedi	43
Delovni list 5: Super moči	45
4.2. Predlogi vaj	47
Vaja 1: V mojih, tvojih čevljih	47
Vaja 2: Vsi drugačni, vsi posebni	49
Vaja 3: Bodi (v)ključen tudi ti	50
Vaja 4: Od problema k cilju	51
Vaja 5: Mavrica bogati naš vsakdan	52
5. SLOVAR	53
6. RECENZIJA	55

UVOD

Priročnik je nastal v okviru projekta RISE (Roma Inclusive School Experiences), in sicer kot eden izmed glavnih rezultatov projekta. Orodje predstavlja zbirko dobrih praks vključevanja vseh otrok v šolski kontekst, s posebno pozornostjo vključenosti romskih in sintiških otrok ter njihovih družin. Vsak opis dejavnosti opisuje dobro prakso, dejavnost, izkušnjo, ki je smiselna in učinkovita pri spodbujanju vključevanja in skupnega učenja vseh učencev v razredu ali pri drugih šolskih aktivnostih.

Operativni in izobraževalni priročnik je v podporo predvsem učiteljem pri izvajanju vzgojno-izobraževalnega dela z udeleženci, z namenom ozaveščanja pomena boja proti diskriminaciji in spodbujanja inkluzije v šolskem prostoru v najširšem smislu.

Priročnik smo zgradili na aktivnostih projekta, zato sta uvodoma predstavljena projekt in raziskava, izvedena v vseh partnerskih državah. Predstavljeni so tudi zmagovalni izdelki, ki so nastali v okviru projekta kot primer dobre prakse, in izdelki, ki so nastali v okviru delavnic in drugih kakovosti projekta, ki se lahko uporabijo kot didaktični pripomočki. Sledijo primeri učnih ur, ki jih lahko učitelji uporabijo pri pouku, in primer vaj za spodbujanje vključevanja na splošno. Vsak opis dejavnosti opisuje dobro prakso, dejavnost, izkušnjo, ki je smiselna in učinkovita pri spodbujanju vključevanja in skupnega učenja vseh učencev v razredu ali pri drugih šolskih aktivnostih. Ob koncu pa je slovar pomembnih pojmov, povezanih z inkluzijo.

Dodana vrednost priročnika je v tem, da je uporaben v širšem smislu, ne le v osnovnih šolah. Zaradi ključnih teoretičnih in bogatih praktičnih vsebin in njegove širine je uporaben tudi v drugih organizacijah, ki lahko bistveno pripomorejo k boju proti diskriminaciji skozi njihove redne aktivnosti (kot npr. nevladne organizacije, srednje in visoke šole, organizacije za izobraževanje odraslih, knjižnice ...).

*REZULTATI
PROJEKTA*

*IZDELKI KOT
DIDAKTIČNI
PRIPOMOČKI*

SLOVAR

*PRIMERI
UČNIH UR*

DELOVNI LISTI

1. O PROJEKTU

Projekt je nastal kot odgovor na nizko stopnjo izobrazbe in razširjeno nepismenost, kar sta eni od glavnih ovir, ki romskim skupnostim preprečujejo koristi od socialne vključenosti, pravičnega dostopa do trga dela in aktivnega sodelovanja v javnem življenju držav, kjer prebivajo.

Na kakovost in količino obiskovanja in uspešnosti romskih šol močno vplivajo izobraževalne strategije in učni modeli, ki jih izvajajo v šolah: lahko spodbujajo ali odvrčajo od uspeha in vključevanja romskih otrok v šolo.

Projekt RISE (Roma Inclusive School Experiences) ima tri glavne cilje:

- spodbujati bolj prijazno in vključujočo šolo za romske otroke, stare od 6 do 14 let,
- boj proti diskriminaciji v izobraževanju ter preprečevanje in zmanjšanje odsotnosti in izstopov romskih otrok iz šolskih sistemov v Sloveniji, Italiji in na Portugalskem,
- zgraditi bolj vključujočo šolo za vse učence.

DEJAVNOSTI PROJEKTA

- Lutkovna predstava: Najboljši ciganski muzikant
- Delavnice za izdelavo učnega materiala
- Tekmovanje: Moja zgodba
- Delavnice za izdelavo animiranih zgodb proti diskriminaciji
- Fokusna skupina
- Usposabljanje: S transakcijsko analizo do uspešne inkluzije Romov v vzgojo in izobraževanje
- Usposabljanje: Sodobne učne metode za uspešno inkluzijo
- Strokovna posvetovalna skupina
- Animirane zgodbe proti diskriminaciji
- Priročnik za učitelje

V okviru projekta je sodelovalo šest osnovnih šol:

- Osnovna šola Grm Novo mesto,
- Osnovna šola Center Novo mesto,
- Osnovna šola Bršljin Novo mesto,
- Osnovna šola Drska Novo mesto,
- Osnovna šola Loka Črnomelj,
- Osnovna šola Milke Šobar – Nataše Črnomelj.

RIC Novo mesto je usposobil več kot 40 učiteljev, romskih pomočnikov in socialnih delavcev na področju učnih metod za uspešno inkluzijo, sodelovalnega učenja in romske kulture.

Učenci, ki so sodelovali v projektu, so izdelali animirane zgodbe z udarnimi sporočili proti diskriminaciji. Namen tega rezultata je predvsem razbijati predsodke v družbi in na splošno spodbujati pozitivno klimo, da so tudi drugačni od nas sprejeti ob tem, da ohranjamo njihovo kulturo.

LUTKOVNA PREDSTAVA NAJBOLJŠI CIGANSKI MUZIKANT

Pravljica romskega avtorja Rajka Šajnoviča sporoča, da ima prav vsak med nami kakšen talent. Včasih je potreben le pravi splet okoliščin in malo sreče, četudi le v nesreči, da skrite nadarjenosti najdejo pot.

Tako je bilo tudi z našim malim muzikantom, ki s svojima staršema potuje iz kraja v kraj, kjer izdelujejo in prodajajo suho robo, nabirajo drva ... A mali muzikant, ki zelo rad poje, žvižga in bobna po starih loncih, ves čas nagovarja očeta, naj mu izdelata glasbilo. Žal pa oče, utrujen od dela, sinu ne prisluhne. Ko pridejo v mesto, kjer spet nič kaj prida ne prodajo in jih ljudje znova zavračajo, žalostni muzikant sreča vilo. Ta črnelasa deklica mu podari violino in trobento, glasbilo zanj in za očeta. Mama pa bo plesala in učila še druge plesati.

Tako je družina postala poznana po vsej deželi, njihovo glasbo so ljudje radi poslušali in jih vabili na svatbe, zabave. Tudi druge cigane so naučili plesati in igrati ter tako prenašali kulturo iz roda v rod.

DELAVNICE V PROJEKTU

V okviru projekta RISE (Roma Inclusive School Experiences) smo izvedli delavnice za otroke v šestih sodelujočih šolah. Prvi del delavnic je vključeval pogovor o drugačnosti oseb in kultur, drugi del je bil namenjen izdelavi učnih pripomočkov. Glavna naloga otrok je bila spoznati romsko kulturo in zgodovino.

2. RAZISKAVA V PROJEKTU

Iz gradiva projekta je razvidno, da se položaj Romov v teh treh državah razlikuje in da se razlikuje tudi znotraj posameznih držav. Skupna značilnost je, da pristop k izboljšanju njihovega položaja v vseh treh državah temelji na programskih dokumentih in skupnih izhodiščih Evropske unije o vključevanju Romov, nediskriminaciji in enakem obravnavanju. Ugotovitve iz raziskav dejanskega stanja o položaju romske skupnosti so dragocene za preverjanje ključnih postavk varstva romske skupnosti v praksi, vključevanja Romov in zagotavljanja enakih možnosti. Različne interpretacije učinkovitosti posameznih teoretičnih in praktičnih pristopov prispevajo k razčiščevanju nekaterih temeljnih vprašanj, povezanih z razumevanjem pozitivnih obveznosti do manjšin na sploh, saj se pristopi razlikujejo zlasti glede presoje o tem, ali mora država zagotavljati posebne ukrepe za varstvo posebnih pravic ranljivih skupnosti ali pa zadošča enaka obravnava in uživanje individualnih človekovih pravic.

S spremembami v odnosu do priznanja romske kulture in identitete v Evropi, ki ga zaznamuje sprejem Priporočila Sveta Evrope iz leta 1993 o prispevku Romov h kulturni raznovrstnosti v zgodovini Evrope, se je začel proces, ki je pripeljal do kvalitativnih sprememb in spodbudil tudi dejavnosti za vključevanje Romov v izobraževanje, kot prvi pogoj širšega vključevanja Romov v družbo. Novejši dokumenti Evropske unije so pred države postavili obveznost, da s sprejetimi pravnimi in zakonskimi dokumenti pospešijo vključevanje Romov, prioriteten pa je prav vključevanje romskih otrok v izobraževanje. Programi in projekti, usmerjeni v vključevanje Romov, se sofinancirajo iz sredstev evropskih skladov, namenjenih socialnemu vključevanju in odpravi diskriminacije.

Zbrani podatki projekta so dragoceni za preverjanje ključnih postavk varstva romske skupnosti v praksi in za snovanje izboljšav v prihodnje. Kot je razvidno iz poročil iz treh držav, ki so bila pripravljena na podlagi enotne metodologije, so rezultati sprejetih ukrepov na področju vključevanja Romov v izobraževanje v veliki meri odvisni od splošnega vzdušja v okolju in od podpore lokalne skupnosti.

Kljub razvejani dejavnosti strokovnih delavcev v izobraževalni dejavnosti, nevladnih organizacijah ter sprejetim programom in strategijam za vključevanje Romov v izobraževanje so bili ti napor do sedaj le delno uspešni v segmentu odprave predsodkov do Romov in preseganja stigmatizacije pripadnikov romske skupnosti.

Vera Klopčič, Inštitut za narodnostna vprašanja

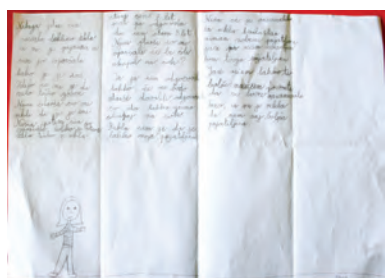
*Učni
pripomočki,
nastali v projektu,
in njihova
uporabnost*

3. UČNI PRIPOMOČKI, NASTALI V PROJEKTU, IN NJIHOVA UPORABNOST

3.1. Zmagovalni izdelki natečaja

OSNOVNA ŠOLA LOKA ČRNOMELJ

1. mesto

Prvo mesto v Osnovni šoli Loka je zavzela **Živa Vrlinič** z njeno zgodbico na temo drugačnosti. Deklica je napisala čudovito zgodbico o deklici iz druge države, ki najde pravo prijateljico, ki jo ne glede na to, da ne pozna slovenskega jezika, brez kakršnih koli zadržkov in predsodkov sprejme. Zgodba govori o tem, da smo ne glede na jezik, ki ga govorimo, vsi enaki in da ljubezen ne pozna razlik.

2. mesto

Drugo mesto v Osnovni šoli Loka je zavzela **Zala Kapele**. Njena zgodbica opisuje deklico, ki se v Slovenijo preseli iz Austrije, ne zna slovenskega jezika in se zaradi tega spopada težavami. Vendar najde prave prijateljice, ki ji pomagajo, da se žaljivke prenehajo in da se lažje nauči tekoče govoriti slovensko.

3. mesto

Tretje mesto v Osnovni šoli Loka je zavzela **Laura Recer**. Njena zgodbica govori o tem, da smo vsi enaki, ne glede na to, kakšni smo in od kod prihajamo. V zgodbi opisuje, kako so sošolci žalili in izključili deklico, govorili, da njeni likovni izdelki niso lepi, in jo tako imeli za drugačno. Vendar so kmalu ugotovili, da je narobe to, kar počnejo, in so jo začeli sprejemati.

OSNOVNA ŠOLA MILKE ŠOBAR – NATAŠE

1. mesto

Prvo mesto na Osnovni šoli Milke Šobar – Nataše je osvojila **Žana** s svojo risbico o Romih in neromih. Na začetku zgodbe neromi ne sprejmejo Roma v svojo družbo, ker je drugačen. Nato pa ugotovijo, da četudi je malo drugačen, ne pomeni, da je slaba oseba, in ga vključijo medse. Na koncu zgodbe vsi skupaj plešejo in se držijo za roke.

2. mesto

Drugo mesto na Osnovni šoli Milke Šobar – Nataše je osvojila **Milka** s svojo risbico. Na tej risbici je mogoče videti, kako drugačne otroke najprej izločijo iz družbe, nato pa spoznajo, da so prijazni in dobri po srcu ne glede na to, da imajo drugačen videz. Zatem se vsi družijo med sabo in so srečni.

3. mesto

Tretje mesto na Osnovni šoli Milke Šobar – Nataše je osvojil **Tim Tudija** s svojo risbico o Romih in neromih. Gre za čudovito zgodbico o tem, kako se Rominja in nerom poročita, si ustvarita družino in tako srečno živita.

OSNOVNA ŠOLA GRM

1. mesto

Prvo mesto v Osnovni šoli Grm je zavzel **Primož Gorišek**. Njegova zgodbica pripoveduje o Romih, ki se razlikujejo od neromov. Počutijo se slabo, ker jih neromi ne sprejmejo medse. Nato pride dobra vila in vsakemu Romu pričara eno glasbilo, da lahko pokažejo, da imajo dar in da dobro igrajo. Nato se vsi spoprijateljijo. Nauk zgodbe je, da smo vsi drugačni, vsak pa je nekaj posebnega in edinstvenega.

2. mesto

Drugo mesto v Osnovni šoli Grm je zavzela **Arsa Spahiu**. Njena zgodbica govori o tem, da ima vsak nek svoj talent in to ga naredi drugačnega in posebnega. Na svetu ni človeka, ki bi imel popolnoma enak talent kot nekdo drug.

3. mesto

Tretje mesto v Osnovni šoli Grm je zavzel **Vid**. Njegova risbica govori o tem, da smo vsi enakopravni in imamo vsi enake možnosti ter da ni lepo, da obsojamo ljudi, ki so iz drugih krajev ali držav.

OSNOVNA ŠOLA DRSKA

1. mesto

Prvo mesto v Osnovni šoli Drska je zavzel **Marcel Gotlib**. Njegova ilustracija pripoveduje zgodbo o sprejemanju drugačnih ljudi.

2. mesto

Na drugem mestu v Osnovni šoli Drska je **Urban Damjanovič**. Zgodba za njegovo risbico govori o talentih, ki jih imajo tako Romi kot neromi, zato se med njimi ne bi smelo delati nikakršnih diskriminacij.

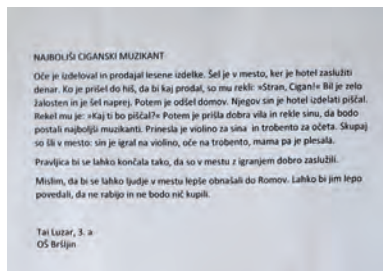
3. mesto

Tretje mesto na Osnovni šoli Drska je zavzel **Gašper Račević**, ki je naredil prečudovito ilustracijo po navdihu predstave Najboljši ciganski muzikant, ki so si jo ogledali v razredu. Predstava pa je govorila o medsebojnih odnosih med Romi in neromi.

OSNOVNA ŠOLA BRŠLJIN

1. mesto

Tai Luzar, ki je napisal zgodbico o Najboljšem ciganskem muzikantu.

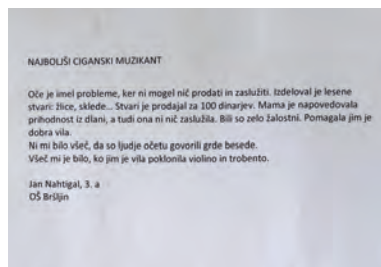

Karin Slatinšek s svojo ilustracijo o Romih in njihovi nadarjenosti. Prikazano je, da se moramo vsi spoštovati, saj imamo vsi talente.

2. mesto

Jan Iskra z risbico o sprejemanju drugačnih in o sprejemanju njihovih talentov.

Jan Nahtigal s svojo zgodbico, ki jo je napisal po ogledani predstavi Najboljši ciganski muzikant.

3. mesto

Tretje mesto na Osnovni šoli Bršljin je zavzelo kar pet učencev, ki so pridobili enako število glasov s strani komisije, in sicer: Amel Huskić, Rok Seliškar, Žiga Kic, Toni Golob, Ema Tesar.

OSNOVNA ŠOLA CENTER

1. mesto

NEKDO JE V SPANJI ŽIVEL DEDEK ANTONIJO, KER V SPANJI NI BIL DELA ZA NJEGOVEGA OČETA, SO SE MORALI PRESELTITI. PRIBILI SO VSLOVENIJO, ANTONIJO JE POGREŠAL SVOJE PRIJATELJE IN TUDI SLOVENŠKO NI ZNAL, ČEZ POLETJE SE JE Z DRUŽINO NAUČIL NEKAJ BESED, JE SNI PA JE BIL ČAS, DA GRE V PRVI RAZRED. ZELO SE JE VESELIL, DA BO SPOZNAL NOVE PRIJATELJE. ANO. JE VSTOPIL V RAZRED JE BIL VISEJ DRUGAČE. OTROCI SO GA ZBAJALI IN KLICALI SPANIRO, KAR PA NI BILO PODOBNO SPANCU. ANTONIU SOŠOLCI NISO POMAGALI PRI UČENJU JEZIKA IN DRUGIH PREDMETIH, NISO SE MARALI DRUŽITI Z NJIM ALI MU POMAGATI. ANTONIJO JE KOMAJ ČAKAL DA SE KONČA PRVI TEDEN. KO JE V PETEK ZVEČER LEŽAL DOMA V POSTELVI, JE UJEL, KER MU JE BILO HUDO, SLISALA GA JE DOBRA VILA IN SE ODLOČILA, DA MU POMAGA. NJE GOVE SOŠOLCE JE SPREMENILA V DRUGAČNE OD DRUGIH. VIL JE DOBIL TEMNO SO POSTALA KOT DVA KROZNIKA IN TAKO NAPREJ. ANTONIJO SOŠOLCI SO SPOZNALI KAKO HUDO JE, ČE SI DRUGAČEN IN TE VRTNIKI NE MARAJO. BILO JIM JE ŽAL, DA SO BILI TAKO ZLOBNI DO NOVEGA SOŠOLCA, KO SE JE DOBRA VILA PREPRICALA, DA RES OBŽALUJEJO SVOJE OBNAŠANJE, IN JE SPREMENILA NAZNA

NIH ČE OD NJI NI VEČ OBŽAL DRUGAČNIH IN SO JIH VEČNO LEPO SPREJELI.

NASLOV: VSI ENAKI, VSI POSEBNI
NAPISALA: BRINA ERENDA
OS: CENTER
RAZRED: 3.B
UČITELJICA: DARJA GRMOVŠEK

Brina Erenda je zasedla prvo mesto na Osnovni šoli Center. Napisala je zgodbico z naslovom Vsi enaki, vsi posebni, ki govori o tem, kako se je tuja deklica preselila v Slovenijo in ob tem bila deležna raznoraznih žaljivk, vendar se je na koncu zgodbe vse dobro končalo in so jo novi prijatelji in sošolci vključili medse.

2. mesto

Sosedovi otroci

Bred dirmi ldi re je v noie nashje preselba družina in Kovca. Na noie obdye in obdye so se teško prilagodili. Tavoči na igrišcu se zavodi drugo jezik misr hoteli igrati z njimi. Velikokrat so bili otroci otavni in pocaliti so se odnarye. Jaz pa sem se s njimi igrala čepar se nismo enli pogovarjali po slovenščini, smo se po reeno sporazumeli. Bili so zelo miini pri igri in druženju. Ker jaz se ne varčih jezik in tudi drugi otroci so jih začeli sprijemati s svojo družbo in njihove igre. Danes smo dobra prijateljci. Je bi se reena pričetila v drugo družavo, ko neli spoznala

jezika in ljudi in me otroci neli hoteli vzeti k svojim igram in njihovo družbo. Bili mi bilo zelo hudo in neprijetno.

Čigade iz katrega braya ali došace prihajajo ljudi je moramo sprijeti in jih spoštovati. Njihovo kulturno je se tako teško ko so morali zapustiti svoj dom in prijatelje.

Zgodba o sosedovih otrocih.

3. mesto

Tretje mesto na Osnovni šoli Center je osvojila **Gaia Paternost** s svojo zgodbico in risbico. Govori o lastni izkušnji, in sicer o tem, kako je s svojo družino pomagala romski družini v stiski. Podarila jim je nekaj svojih igračk in nekaj svojih oblačil. Napisala je, da ko je Rominja prejela igračo, je videla iskrico v njenih očeh. Zapisala je tudi, da upa, da ji je s to gesto vsaj malo polepšala dan.

*Izdelki iz
delavnic z učenci
kot didaktični
pripomočki*

3.2. Izdelki iz delavnic z učenci kot didaktični pripomočki

ANIMIRANE ZGODBE PROTI DISKRIMINACIJI

DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI	ANIMIRANE ZGODBE PROTI DISKRIMINACIJI
OPIS	Učenci, ki so sodelovali v projektu RISE (Roma Inclusive School Experiences), so izdelali animirane zgodbe z udarnimi sporočili proti diskriminaciji. Namen tega pripomočka je predvsem razbijati predsodke v družbi in na splošno spodbujati pozitivno klimo, da so lahko tudi drugačni od nas »sprejeti«, ob tem, da ohranjamo njihovo kulturo.
VIR	Film na povezavi: www.youtube.com/watch?v=C228TM61FFU&feature=youtu.be .
NAVODILA ZA UPORABO	Film traja malo več kot šest minut in je lahko uporabljen med poukom. V uvodu se učitelj pogovarja z učenci o pomenu besed: strpnost, toleranca, integracija, inkluzija itd. (slovar, prilagojen otrokom, je v priročniku).

LUTKOVNA PREDSTAVA DOBRA VILA

<i>DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI</i>	LUTKOVNA PREDSTAVA DOBRA VILA
<i>OPIS</i>	Uprizorili smo lutkovno igro na izdelek, ki je bil izbran med najboljšimi na tekmovanju (poglej: Zmagovalni izdelki natečaja). Učenka je napisala zgodbico z naslovom Vsi enaki, vsi posebni, ki govori o tuji deklici, preseljeni v Slovenijo, kjer je bila deležna raznoraznih žaljivk, vendar se je na koncu zgodbe vse dobro končalo in so jo novi prijatelji in sošolci vključili medse.
<i>VIR</i>	Priročnik RISE za spodbujanje vključevanja učencev v šolah.
<i>NAVODILA ZA UPORABO</i>	Predstavitve je lahko uporabna za učence osnovnih šol kot obogatitev dogodkov, vezanih na boj proti diskriminaciji.

GLASBILA

<i>DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI</i>	GLASBILA
<i>OPIS</i>	Učenci osnovnih šol so izdelali glasbila. Delavnica je omogočila poznavanje bogastva romske kulture skozi glasbeno tradicijo.
<i>VIR</i>	Priročnik RISE za spodbujanje vključevanja učencev v šolah.
<i>NAVODILA ZA UPORABO</i>	Poglej: Predlog za izvedbo učne ure: Glasbila.

LESENI OBESKI

<i>DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI</i>	OBESKI
<i>OPIS</i>	<p>Učenci osnovnih šol so izdelali obeske s sporočili proti diskriminaciji. Delavnica je omogočila združenje v krepitvi tehničnega znanja in boja proti diskriminaciji in predsodkom.</p> <p>Delavnica je namenjena ozaveščanju in sprejemanju drugačnosti, predvsem drugih kultur.</p>
<i>VIR</i>	Priročnik RISE za spodbujanje vključevanja učencev v šolah.

BROŠKE S SLOGANI PROTI DISKRIMINACIJI

<i>DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI</i>	BROŠKE
<i>OPIS</i>	Broške s slogani: empatija, strpnost, radi se imamo, bodi vključujoč. Modelčki za broške so bili natisnjeni z uporabo tehnike 3D. Delavnica je bila namenjena ozaveščanju in sprejemanju drugačnosti, predvsem drugih kultur.
<i>VIR</i>	Priročnik RISE za spodbujanje vključevanja učencev v šolah.

TABLICE S SPOROČILI PROTI DISKRIMINACIJI

DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI	TABLICE S SPOROČILI PROTI DISKRIMINACIJI
OPIS	Glavno sporočilo delavnice je bilo: IMAMO SE RADI. Delavnica je bila namenjena ozaveščanju in sprejemanju drugačnosti, predvsem drugih kultur.
VIR	Priročnik RISE za spodbujanje vključevanja učencev v šolah.

ZAJČKI IZ BLAGA

<i>DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI</i>	ZAJČKI IZ BLAGA
<i>OPIS</i>	Učenci so se učili ročnih spretnosti, saj so izrezovali papir in blago, lepili, šivali, vezali ipd. Poleg tega so na prijeten način razvijali veščine spoštovanja in sodelovalnega učenja.
<i>VIR</i>	Priročnik RISE za spodbujanje vključevanja učencev v šolah.
<i>NAVODILA ZA UPORABO</i>	Zajčki iz blaga so lahko uporabni pri snemanju posnetkov z uporabo tehnike Stop-motion. Na podlagi osnovnega scenarija učenci premikajo zajčke in s pomočjo aplikacije pripravijo kratek filmček.

DIDAKTIČNA IGRA

DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI	DIDAKTIČNA IGRA
OPIS	Glavna naloga otrok je bila spoznati romsko kulturo in ustvariti didaktično igro, ki bi nas učila o romski kulturi in zgodovini. Učenci so bili razdeljeni v skupine in vsaka skupina je morala raziskati, od kod prihajajo Romi, kako so se preselili in kdaj so prišli v Slovenijo. Po zbiranju vseh potrebnih znanj so učenci pripravili igro z vprašanji o romski kulturi in zgodovini.
VIR	Priročnik RISE za spodbujanje vključevanja učencev v šolah.

PRAVLJICA »GRDI RAČEK«

<i>DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI</i>	PRAVLJICA »GRDI RAČEK«
<i>IME</i>	Grdi raček
<i>TIP</i>	Avdio gradivo
<i>OPIS</i>	Avdio pravljice »Grdi raček«
<i>CILJI</i>	Razumevanje, da ne moremo soditi ljudi po njihovem zunanjem videzu.
<i>MOŽNOSTI UPORABE</i>	Pravljica se lahko uporablja kot: <ul style="list-style-type: none"> • način spodbujanja debate o predsodkih, • za izdelavo risbic ali zgodb o predsodkih, • pripomoček za pripravo gledališke predstave, ki govori o diskriminaciji.
<i>VIR</i>	https://www.youtube.com/watch?v=vqPPel8Mt9k&t=315s

BIOGRAFIJE IN SLIKE ZNANIH ROMOV

<i>DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI</i>	BIOGRAFIJE IN SLIKE ZNANIH ROMOV
<i>IME</i>	Romske zvezde
<i>TIP</i>	Besedila in slike
<i>OPIS</i>	Biografije in slike znanih ljudi, ki so po narodu Romi ali imajo romske korenine
<i>CILJI</i>	Spoznati imena znanih Romov in njihovih življenjskih poti, predvsem kaj so dosegli. Seznani se z njihovimi talenti. Motivirati učence pri napredovanju v izobraževanju.
<i>MOŽNOSTI UPORABE</i>	Debate Priprava plakatov Razstava plakatov
<i>VIR</i>	http://mladiromi.me/eng/zanimljivosti/147-svjetske-zvijezde-romskog-porijekla http://www.imninalu.net/famousGypsies.htm http://theromany.weebly.com/famous-romani.html
<i>NAVODILA ZA UPORABO</i>	Vzgojitelji izbirajo najbolj zanimive in najbolj presenetljive biografije znanih Romov in jih prevajajo v slovenščino. Pri učencih preverjajo poznavanje znanih Romov, njihovih življenjskih zgodb in dosežkov (kulturno, znanstveno in umetnostno udejstvovanje).

VIDEO O ZGODOVINI ROMOV

DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI	VIDEO O ZGODOVINI ROMOV
IME	»Gypsies, Roma and Travellers: an animated history«
TIP	Video
OPIS	Risanka govori o zgodovini Romov in o diskriminaciji, ki so jo doživeli v Evropi. Risanka je v angleškem jeziku.
CILJI	Učenje zgodovine Romov. Spoznavanje, zakaj so bili Romi izključeni skozi zgodovino in od kod prihajajo predsodki.
MOŽNOSTI UPORABE	Risanka: <ul style="list-style-type: none"> • lahko spodbuja debate o zgodovini Romov in o nevarnostih diskriminacije, • se lahko uporablja za učenje zgodovine Romov, • učenci lahko narišejo to, kar so se naučili iz risanke.
VIR	Open Society Foundation https://www.youtube.com/watch?v=Q6wSLfGBVGY
NAVODILA ZA UPORABO	V uvodu učitelj napove vsebino videa oz. temo učne ure in namen. Učitelj nato predvaja video v razredu. Po potrebi vmes ustavlja in sledi diskusija o vsebinah po krajših odsekih in na koncu ogleda videa.

*Predlogi za
izvedbo učnih ur*

3.3 Predlogi za izvedbo učnih ur

Učna ura 1: Drevo razlik	
<i>Vrsta šole:</i> osnovna šola	
<i>Primerna starost otrok:</i> 1. ali 2. razred	
<i>Cilj delavnice:</i> <ul style="list-style-type: none"> • spodbuditi spoštovanje do soljudi, ki so po videzu različni, • razumevanje, da so vse barve kože pomembne in enake. 	
<i>Učni pripomočki:</i> bel papirnat plakat, barve v različnih odtenkih.	
Uvod delavnice	
Na plakat vzgojitelji narišejo rjavo drevo brez listov. Nato vsak otrok nariše en list. Barva, velikost in oblika listov bodo izbrani glede na želje otrok.	15 minut
Učenci si vzamejo čas, da pogledajo plakat	5 minut
Vzgojitelji in otroci se pogovorijo o drevesu: <ul style="list-style-type: none"> • Kako je izgledalo drevo brez listov? A je bilo lepo ali grdo? Zanimivo ali nezanimivo? • Kako izgleda drevo z listi? Ali je lepo ali grdo? Zanimivo ali nezanimivo? Kako vplivajo različne barve, oblike in velikosti na izgled drevesa? • Listi so različnih barv, velikosti in oblik. A se vseeno strinjamo, da so vsi listi? 	20 minut
Vzgojitelj zaključi diskusijo. Listi, ki vsebujejo različne barve kot ljudje, ki imajo različne polti. Nekateri so temnejši, nekateri svetlejši. Tudi velikosti in oblike so lahko različne, ampak smo vsi ljudje. Če ne bi bili ljudje različni, svet ne bi bil tako zanimiv. Bil bi isti kot pusto drevo, ki nima listov. Raznolikost nas bogati v smislu, da se učimo drug od drugega.	5 minut

Učna ura 2: Glasbila

Vrsta šole: osnovna šola

Primerna starost otrok: 3. do 5. razred

Cilj delavnice:

- spoznavanje romske glasbe in romskih glasbil,
- spoznavanje bogastva romske kulture skozi glasbo,
- spoznavanje romskih talentov na področju glasbenega ustvarjanja.

Učni pripomočki:

- slike romskih glasbil (didaktični pripomoček iz priročnika RISE),
- kartonasti papir,
- svinčniki,
- škarje,
- lepilo,
- flomastri.

Uvod delavnice

Vzgojitelji pokažejo slike romskih glasbil (vir Priročnik RISE za spodbujanje vključevanja učencev v šolah). Ali učenci poznajo ta glasbila? Ali poznajo še kakšna druga glasbila, na katera igrajo Romi?	10 minut
Vzgojitelji vrtijo romsko glasbo, kjer so uporabljena romska glasbila.	10 minut
Učitelj poda navodila za izdelavo glasbil. Otroci ustvarjajo glasbila iz ustvarjalnega materiala. Glasbila bodo razstavljeni v skupnem šolskem prostoru.	25 minut

Učna ura 3: Romske zvezde

Vrsta šole: osnovna šola

Primerna starost otrok: 6. do 8. razred

Cilj delavnice:

- spoznavanje romske kulture in umetnosti.

Materiali:

- bel papirnat plakat, slike znanih Romov, škarje, lepilo, flomastri.

Uvod delavnice

Vzgojitelji preberejo vprašanja: <ul style="list-style-type: none"> • Ali poznate imena znanih Romov? • Mislite, da obstajajo romski znanstveniki, igralci in umetniki? 	10 minut
Vzgojitelji preberejo kratke biografije znanih Romov. Lahko si pomagajo z uporabo različnih virov: <ul style="list-style-type: none"> • http://mladiromi.me/eng/zanimljivosti/147-svjetske-zvijezde-romskog-porijekla • http://www.imninalu.net/famousGypsies.htm • http://theromany.weebly.com/famous-romani.html Ali so učenci slišali za ta imena? Ali so opazili, da imajo romske korenine?	15 minut
Učenci se razdelijo v skupine.	5 minut
Vzgojitelji razdelijo slike in biografije znanih Romov med skupinami. Učenci ustvarjajo plakate, ki bodo razstavljeni v skupnem šolskem prostoru.	15 minut

Učna ura 4: Slovar romskega jezika

Vrsta šole: osnovna šola

Primerna starost otrok: 6. do 8. razred

Cilj delavnice:

- spoznavanje bogastva romske kulture skozi učenje jezika,
- spodbujanje motivacije romskih učencev, ki bodo lahko širili znanje drugih učencev.

Materiali:

- listi papirja, svinčniki, barvice, peresa.

Uvod delavnice

Vzgojitelji govorijo z učenci. Romi govorijo romski jezik, ki ima korenine iz Indije in izvira iz sanskrta, svetega jezika hinduizma, ki je star 3.500 let. Ali romski učenci govorijo doma romsko? Ali neromski učenci poznajo kakšno romsko besedo? Zakaj? Zakaj ne?	10 minut
Za vsako črko abecede učenci izberejo eno besedo, ki se jo želijo naučiti po romsko. Lahko si izberejo tudi temo, na primer: vreme, družina, oblačila itd.	10 minut
Romski učenci s pomočjo romskega pomočnika prevajajo besede iz slovenskega in romskega jezika.	10 minut
Učenci skupaj ustvarjajo slikovni slovar, kamor bodo napisali besede po slovensko in romsko in jih tudi narisali.	15 minut

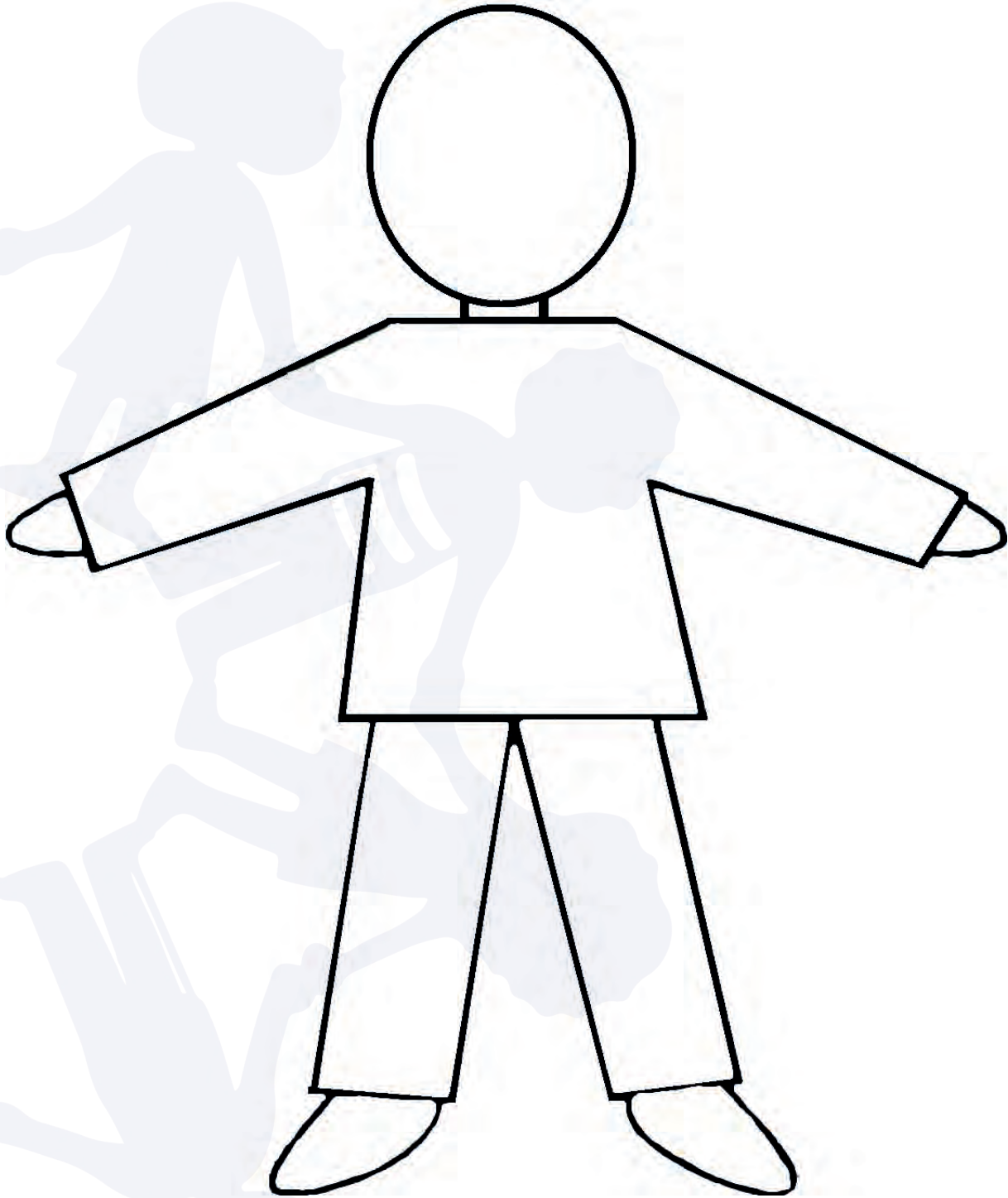

Učna ura 5: To sem jaz

Vrsta šole: osnovna šola
Primerna starost otrok: 3. do 4. razred
Cilj delavnice: razumevanje, da je osebna identiteta kompleksna.
Materiali: <ul style="list-style-type: none"> • stilizirane oblike človeka (ena za vsakega učenca), • preja ali vrvica, • barvni papir, • flomastri, • škarje, • lepilni trak.

Uvod delavnice	
Vzgojitelj opiše identiteto. Identiteta ni ena, a je vsota različnih značilnosti človeka. Oseba je lahko na primer Slovenec ali tujec, Rom ali nerom, vernik ali nevernik, lahko se opiše kot košarkar, umetnik, glasbenik, sin, brat, sestra, ljubitelj živali itd.	5 minut
Vsak učenec dobi en lik človeka in papir različnih barv. Na lik napišejo svoje ime. Na vsak papir učenec nariše balon in vanj napiše eno svojo značilnost. Učenci odrežejo narisane balone, z vrvico jih povezujejo z likom človeka. Rezultat je izdelek, kjer lik človeka drži različne balone.	15 minut
Učenci se predstavijo in povejo, katero značilnost so izbrali za svojo predstavitev.	15 minut
Sledi debata. Ali so značilnosti, ki jih je vsak učenec izbral kot pomembne za svojo identiteto, enake, kot bi jih drugi izbrali zanj? Katero značilnost so bile najbolj presenetljive? Ali so bile značilnosti identitete bolj globoke kot tiste, ki bi jih uporabljali za predstavitev drugih? Zakaj ni prav, da bi mi izbrali etikete za identiteto drugih?	10 minut

TO SEM JAZ

4. BODI VKLJUČEN TUDI TI

V tem delu so predstavljeni praktični predlogi splošnih aktivnosti in učnih pripomočkov za spodbujanje inkluzije. Učitelji jih lahko uporabijo za popestritev izvedbe učnih ur različnih šolskih predmetov, pri podaljšanem bivanju, projektne delu ipd.

Delovni listi

Delovni list 1: Matija mataja

NAMEN	<ul style="list-style-type: none"> • Usmeriti učence k razmišljanju o medosebnem vedenju. • Spodbuditi učence k vživljanju v občutke drugih v medosebnih interakcijah. • Razvijati zavedanje, da je raba vzdevkov lahko žaljiva.
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Učitelj razdeli delovne liste. Učence razdeli v manjše skupine. • Učenci preberejo in rešijo delovni list individualno. V skupini se pogovorijo o svojih odgovorih. • Učitelj vodi razgovor in spodbuja učence k vživljanju v občutke drugih. <p><small>* Dejavnost v skupini mlajših otrok vodi odrasla oseba. Prebere zgodbo. Na list narišejo, kako se je počutil osrednji lik. Razgovor prilagaja čustveni zrelosti in starosti otrok.</small></p> <p>Čas: za pripravo: 5 minut, izvedba (individualno, skupinsko): 20 minut, refleksija (skupinska diskusija): 15 minut.</p>
KJE SE LAHKO UPORABI	<p>Delovni list lahko uporabimo, ko zaznamo, da skupina ali posamezniki uporabljajo vzdevke, ki pa niso nujno primerni ali so celo žaljivi za osebo, ki se je je vzdevek prijel. S pomočjo izmišljene zgodbe učencem približamo zavedanje, da je raba vzdevkov žaljiva, in spodbujamo vživljanje v vlogo žrtve. Delovni listi so uporabni za učence osnovne šole, s prilagoditvami pa tudi v vrtcu.</p>
AVTOR VAJE	<p>Tanja Kastelic, prof. def.</p>
VIRI IN LITERATURA	<p>1: Rigler Šilc, K. in drugi. Čudo na razrednih urah. Priročnik za učitelje za izvajanje ur oddelčne skupnosti v osnovni šoli, Ocean, založništvo, 2015.</p>

Delovni list 1: Matija mataja

- Preberi zgodbo. Odpovori na vprašanja in se o svojih odgovorih pogovori v skupini.

V vrtcu so se otroci učili pesmico:

*Matija mataja,
hruške prodaja.
Hruška mu zgnije,
Matija pa vpije.*

Sanji je šla pesem hitro v uho. Ko je po kosilu v umivalnici srečala dečka Matijo iz sosednje skupine, je pričela kričati: »Matija mataja! Matija mataja!« Pri tem se je na vse grlo smejala. Pritekli so še nekateri njeni sošolci in kar naenkrat jih je deset topotalo z nogami, kazalo s kazalci na Matijo in vpilo: »Matija mataja!«

Matija se je hitro obrnil in odšel iz umivalnice, ne da bi se umil. Ko je vzgojiteljica videla, da je še vedno ves umazan od kosila, ga je grdo oštela. Matija je planil v jok.

- Razmisli in odgovori.

- ➔ Je bil Matiji vseč vzdevek Matija mataja?
- ➔ Kako se je Matija počutil?
- ➔ Kako bi se na njegovem mestu počutil/-a ti?
- ➔ So otroci ravnali pravilno?
- ➔ Se je tudi tebe prijel kak vzdevek? Ti je vseč? Zakaj?
- ➔ Ali veš, da vzdevki sodijo med nasilje?
- ➔ Kaj bi ti naredil, če bi bil Matija?
- ➔ Kako bi ti zaključil zgodbo?
- ➔ Kaj bi povedal otrokom, da bi prenehali z vzdevki?

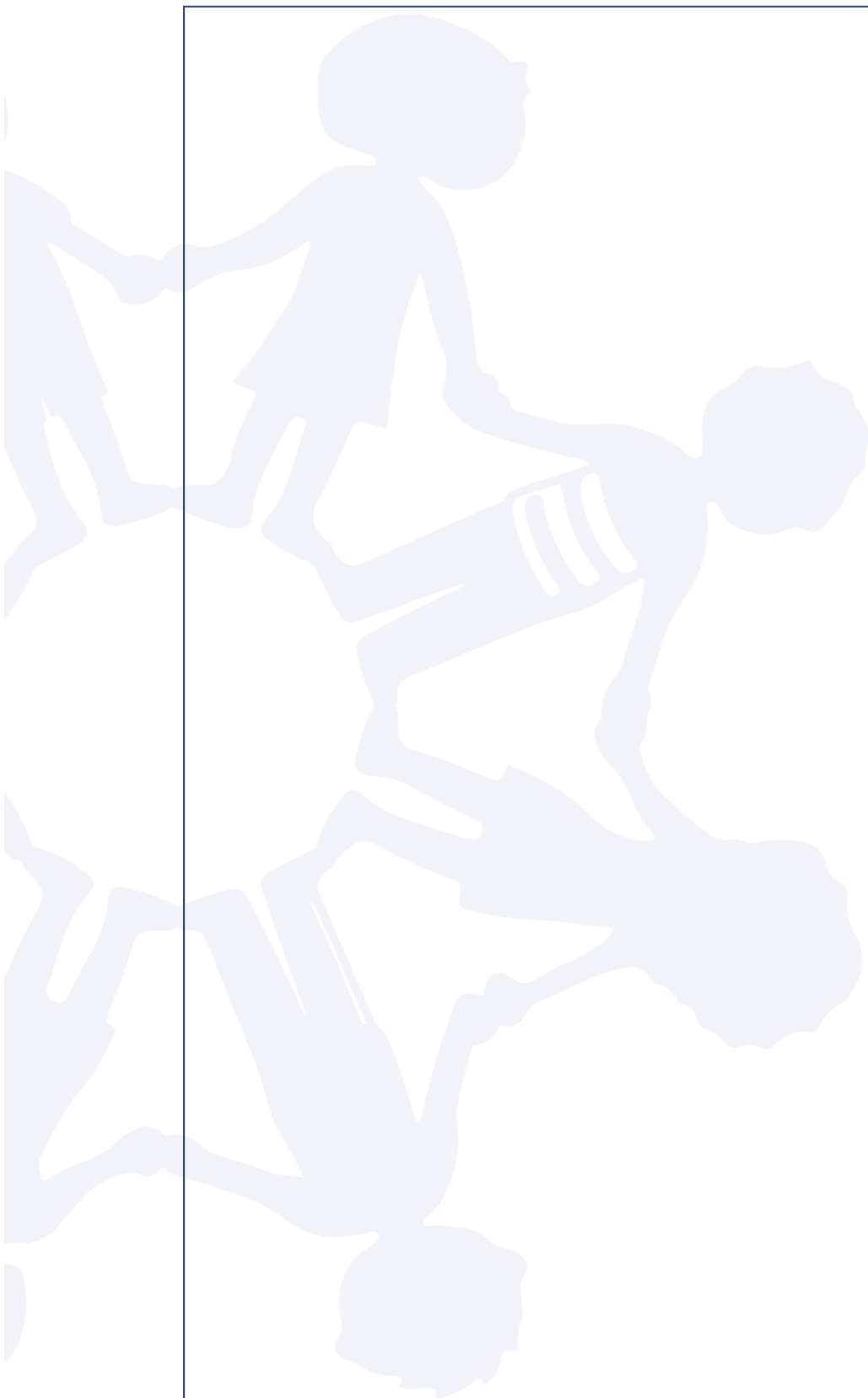
Delovni list 2: Stezosledec

NAMEN	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci razmišljajo o svojem videzu, enakostih in razlikah med njimi. • Ugotovijo, da smo si kljub razlikam podobni. • Učenci so pozorni na svoj odnos do ljudi, ki so drugačni. • Učenci razumejo pomen strpnosti.
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Učitelj razdeli delovne liste. Za izvedbo potrebujejo učenci svinčnik in merilni trak ali ravnilo. • Učenci na delovni list obrišejo svoje levo stopalo in desno dlan. • Izmerijo dolžino stopala in vanj napišejo mere. • Izmerijo širino dlani od konice mezinca do konice palca. Zapišejo mere v narisano dlan. • Zapišejo odgovore na vprašanja. • Učitelj vodi pogovor ob pomoči vprašanj. <ul style="list-style-type: none"> - Ali imamo vsi enaka stopala? - V čem se razlikujejo? - Ali imamo vsi enake dlani? - V čem se razlikujejo? - Po čem se še razlikujemo? - Je več podobnosti ali razlik? - V čem pa smo si vsi enaki? • Učitelj usmeri diskusijo tudi v razlago pojmov strpnost do drugačnih in vsii enaki, vsi drugačni. <p><i>Čas: za pripravo: 5 minut, izvedba (individualno): 15 minut, refleksija (skupinska diskusija): 20 minut.</i></p>
KJE SE LAHKO UPORABI	<p>Ljudje se med sabo razlikujemo po mnogih značilnostih. Najbolj opazne so seveda zunanje lastnosti, ki jih takoj opazimo, in sicer višina, teža, barva kože, rasna pripadnost in druge. Nekaterne naše lastnosti pa na prvi pogled ostanejo skrite, opazimo pa jih, ko človeka bolje spoznamo. Na podlagi teh razlik lahko prihaja do nestrpnosti, diskriminacije, izločitve iz skupine, celo nasilja. V vrtcu, šoli, službi se vsak dan srečujemo z ljudmi, ki so od nas drugačni.</p> <p>Namen delovnega lista je otrokom in mladostnikom pokazati, da smo si vsi različni, a smo kljub temu vsi LJUDJE. Mladostnike spodbujamo, da ozavestijo svoj odnos do ljudi, ki so drugačni od večine (invalidi, slepi, gluhi, ljudje z motnjo v duševnem razvoju, pripadniki drugih ras ...) in razvijamo strpnost.</p>
AVTOR VAJE	Tanja Kastelic, prof. def.
VIRI IN LITERATURA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rigler Šilc, K. in drugi. Čudo na razrednih urah. Priročnik za učitelje za izvajanje ur oddelčne skupnosti v osnovni šoli, Ocean, založništvo, 2015. 2. Warden, D., Christie, D. Spodbujanje socialnega vedenja: Dejavnosti za spodbujanje prosocialnih medosebnih veščin in vedenja, Inštitut za psihologijo osebnosti, Ljubljana, 2001.

Delovni list 2: Stezosledec

Sezuj se. Stopi na list in obriši svoje stopalo. Potem na drugem listu obriši še svojo dlan.

stopalo

Delovni list 2: Stezosledec

dlan

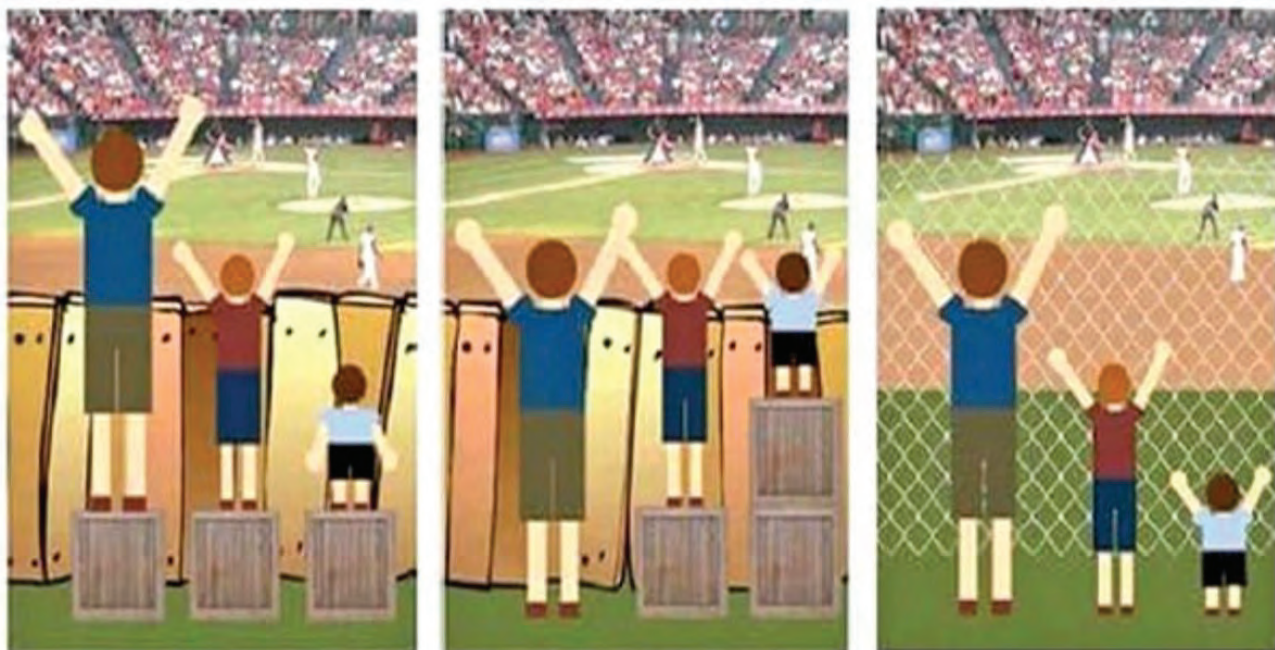
Vzemi merilni trak ali ravnilo in izmeri dolžino stopala, mero napiši v stopalo.
Izmeri še širino dlani (od konice mezinca do konice palca) in mero zapiši v dlan.

Delovni list 3: Enake možnosti

NAMEN	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci spoznavajo izraze enakost, pravičnost, enake možnosti, enako-pravnost. • Razmišljajo o različnih oblikah »enakosti«. • Učenci so sposobni sprejemati drugačne. • Razvijajo empatijo.
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci dobijo delovne liste. Razdelijo se v manjše skupine. • Ogledajo si slike in se ob njih pogovorijo. Pomagajo si z vprašanji pod slikami. • Poglede svoje skupine predstavijo drugim. • Učitelj vodi in usmerja razpravo. <p><i>Čas: za pripravo: 5 minut, izvedba (individualno, skupinsko): 20 minut, refleksija (skupinska diskusija): 20 minut.</i></p>
KJE SE LAHKO UPORABI	<p>Ljudje se pogosto pritožujemo, da je nekaj nepravilno. Predvsem vsak zase vidi, kje se mu godi krivica, redko pa opazimo oziroma zares razumemo, kakšne krivice se dogajajo drugim.</p> <p>Učenci v šolah pogosto ne razumejo, zakaj nekaterim pripadajo še dodatne pravice, prilagoditve ali pomoč. Izpostavljajo, da »bi moralo biti vse enako za vse«. Ne zavedajo pa se, kaj pravzaprav to pomeni in zakaj nekaterim skupinam omogočamo dodatne pravice oziroma prilagoditve.</p> <p>Dejavnost lahko uporabimo, ko so v skupini prisotne tudi osebe s posebnimi potrebami, učenci iz drugih kulturnih okolij.</p>
AVTOR VAJE	Tanja Kastelic, prof. def.
VIRI IN LITERATURA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rigler Šilc, K. in drugi. Čudo na razrednih urah. Priročnik za učitelje za izvajanje ur oddelčne skupnosti v osnovni šoli, Ocean, založništvo, 2015. 2. Warden, D., Christie, D. Spodbujanje socialnega vedenja: Dejavnosti za spodbujanje prosocialnih medosebnih veščin in vedenja, Inštitut za psihologijo osebnosti, Ljubljana, 2001. 3. Slika 1: The inclusion solution: http://www.theinclusionsolution.me/equity-vs-equality-eliminating-opportunity-gaps-education/, september 2019.

Delovni list 3: Enake možnosti

Oglej si slike.

Kaj ti predstavljajo slike?

Kako bi jih poimenoval?

Ali poznaš kakšen podoben primer iz svojega življenja? Opiši ga.

Ali se v šoli srečuješ s podobnimi situacijami?

Kaj pomenijo izrazi enakost, enakopravnost, enake možnosti, pravičnost?

Za katero sliko si želiš, da bi predstavljala naš svet?

Delovni list 4: Gozdni sosedi

NAMEN	<ul style="list-style-type: none"> • Spodbuditi učence, da spregovorijo o svojih osebnih izkušnjah z antisocialnim vedenjem vrstnikov, ko so bili bodisi sami pobudniki bodisi prejemniki dejanja. • Spoznavanje koristi medsebojnega sodelovanja in življenja v skupnosti.
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci dobijo delovni list. Preberejo zgodbo. • Zgodbo učitelj še enkrat glasno prebere. Ob pomoči vprašanj učitelj vodi razgovor. • Učenci pripovedujejo o svojih izkušnjah in jih primerjajo z zgodbo. • Učitelj usmerja razgovor in se opira na pojme: STRPNOST, PRIJATELJSTVO, SOVRAŠTVO, POMOČ DRUGEMU, SOODVISNOST, SODELOVANJE, BOGASTVO RAZLIČNOSTI ... <p><i>Čas: za pripravo: 5 minut, izvedba (individualno): 10 minut, refleksija (skupinska diskusija): 30 minut.</i></p>
KJE SE LAHKO UPORABI	<p>Prek kratkih zgodb, ki imajo elemente pravljic, se ljudje lažje poistovetimo z glavnimi liki. Hitreje prenesemo problematično situacijo v realno življenje in jo primerjamo s podobno situacijo iz našega življenja.</p> <p>V zgodbah otroci bolj objektivno ovrednotijo vedenje in mu pripišejo pozitivno ali negativno konotacijo, medtem ko se v realnih situacijah še pogosto (tudi glede na razvojno stopnjo) ne zmorejo postaviti v tujo kožo in uvideti problema. Težavo vidijo povsem subjektivno in zanje je to »popolna in edina resnica«. Z zgodbami jim pedagogi približamo probleme in jih spodbudimo, da podobne situacije v katerih so že znašli presojujejo z večjo objektivnostjo.</p> <p>Delovni list se lahko uporabi v skupinah ali individualno, kadar želimo osvetliti probleme, ki se nanašajo na sprejemanje drugačnosti, razlik med ljudmi, pomoč drugim, soodvisnosti, sodelovanje, strpnost, prijateljstvo.</p>
AVTOR VAJE	Tanja Kastelic, prof. def.
VIRI IN LITERATURA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rigler Šilc, K. in drugi. Čudo na razrednih urah. Priročnik za učitelje za izvajanje ur oddelčne skupnosti v osnovni šoli, Zagorje ob Savi: Ocean, založništvo, 2015. 2. Warden, D., Christie, D. Spodbujanje socialnega vedenja: Dejavnosti za spodbujanje prosocialnih medosebnih veščin in vedenja, Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, 2001. 3. Čustvena inteligenca otrok: priročnik za učitelje in starše z vajami, Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2010.

Delovni list 4: Gozdni sosedi

Preberi zgodbo in se o njej pogovori s sošolci. Pomagaj si s spodnjimi vprašanji.

Sredi gozda rasteta mogočni drevesi. Prvo drevo je visoka smreka, ki sega višje od vseh preostalih dreves v bližini, drugo drevo pa je košata lipa, ki meče široko senco svoje goste krošnje na gozdna tla.

Drevesi se ne marata. Ves čas se zbadata in poudarjata šibkosti drugega. Lipa govori smreki: »Ti prekla ti, tako si suha, da se boš prelomila in potem bodo od tebe ostale le še trske.« Smreka pa ji odgovarja: »To rečeš ti, bajsja! Poglej se vendar v ogledalo, tvoja krošnja je videti, kot bi ti razstrelil deblo. Uredi se vendar!« Nenadoma pa zapiha močan veter. Visoko smreko nevarno nagne, njeno deblo zaječi. Nasloni se na lipo. Lipa odrine njene veje in ji zabrusi: »Pazi, no, saj boš prekucnila še mene!« Veter se umiri. Smreka se lipi zahvali, ker jo je rešila, lipa pa jo še naprej zmerja s preкло.

Naslednje jutro ju ob svitu zbudi motorna žaga. Gozdar si ogleduje lipo in že računa, koliko bo zaslužil s prodajo njenega lesa. Lipa nemočno obmetava gozdarja s svojimi nežnimi listki in peresno lahкими semeni, za kar se gozdar sploh ne zmeni. Gozdar prisloni žago na deblo. Lipo že zaskeli, ko prične smreka z vso močjo obmetavati gozdarja s svojimi trdimi in ostrimi storži. Gozdar se v trenutku izravna in se odloči, da je veter premočan za podiranje velikih dreves. Pospravi svoje orodje in odide.

Lipo je sram. Opraviči se smreki in se ji zahvali.

Kako sta se lipa in smreka vedli druga do druge?

Se tudi ti kdaj vedeš na podoben način do koga, ki ga poznaš?

Kaj meniš, da sta smreka in lipa spoznali na koncu zgodbe?

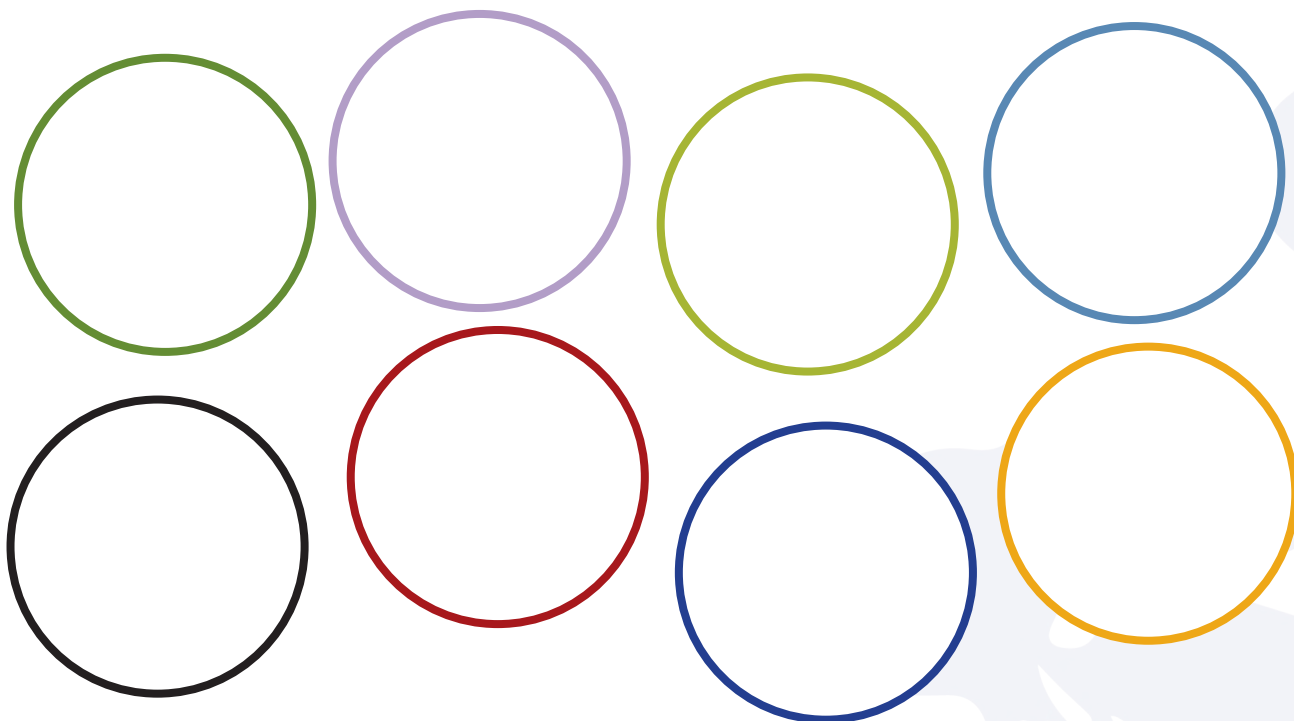
Kaj pa bi se ti lahko naučil iz njenega novega prijateljstva in medsebojne pomoči?

Delovni list 5: Super moči

NAMEN	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci poudarijo svoja močna področja. • Učenci iščejo močna področja sovrstnikov. • Spodbujanje pozitivnega samovrednotenja in pozitivnega vrednotenja drugih: <ul style="list-style-type: none"> - otroci razmišljajo o tem, kaj zmorejo njihovi prijatelji in prijateljice.
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci dobijo delovni list. • Učenci rešijo delovni list. • Učitelj vodi razpravo in poudari, da ima vsak izmed nas svoja močna področja. <p><i>Čas: za pripravo: 5 minut, izvedba (individualno): 10 minut, refleksija (skupinska diskusija): 10 minut.</i></p>
KJE SE LAHKO UPORABI	<p>Delovni list se lahko uporabi v skupini ali individualno kot krajša dejavnost ali del drugih podobnih dejavnosti. Namenjen je spodbujanju razvoja samovrednotenja, pozitivne samopodobe, pozitivnega odnosa do drugih in poudarjanju pozitivnih lastnosti pri drugih. Delovni list lahko uporabimo v različnih starostnih obdobjih.</p> <p>Pri tem je vloga odraslega, da otroke usmerja k razmišljanju o tem, kaj znajo in zmorejo sami in kaj znajo in zmorejo njihovi prijatelji in prijateljice; spodbujanje razprave.</p>
AVTOR VAJE	Tanja Kastelic, prof. def.
VIRI IN LITERATURA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rigler Šilc, K. in drugi. Čudo na razrednih urah. Priročnik za učitelje za izvajanje ur oddelčne skupnosti v osnovni šoli, Zagorje ob Savi: Ocean, založništvo, 2015. 2. Warden, D., Christie, D. Spodbujanje socialnega vedenja: Dejavnosti za spodbujanje prosocialnih medosebnih veščin in vedenja, Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, 2001. 3. Čustvena inteligenca otrok: priročnik za učitelje in starše z vajami, Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 2010. 4. MUSEK Lešnik, K. Samozavedanje: didaktična mapa za 1. triletje osnovne šole. Ljubljana: IPSOS, 2007.

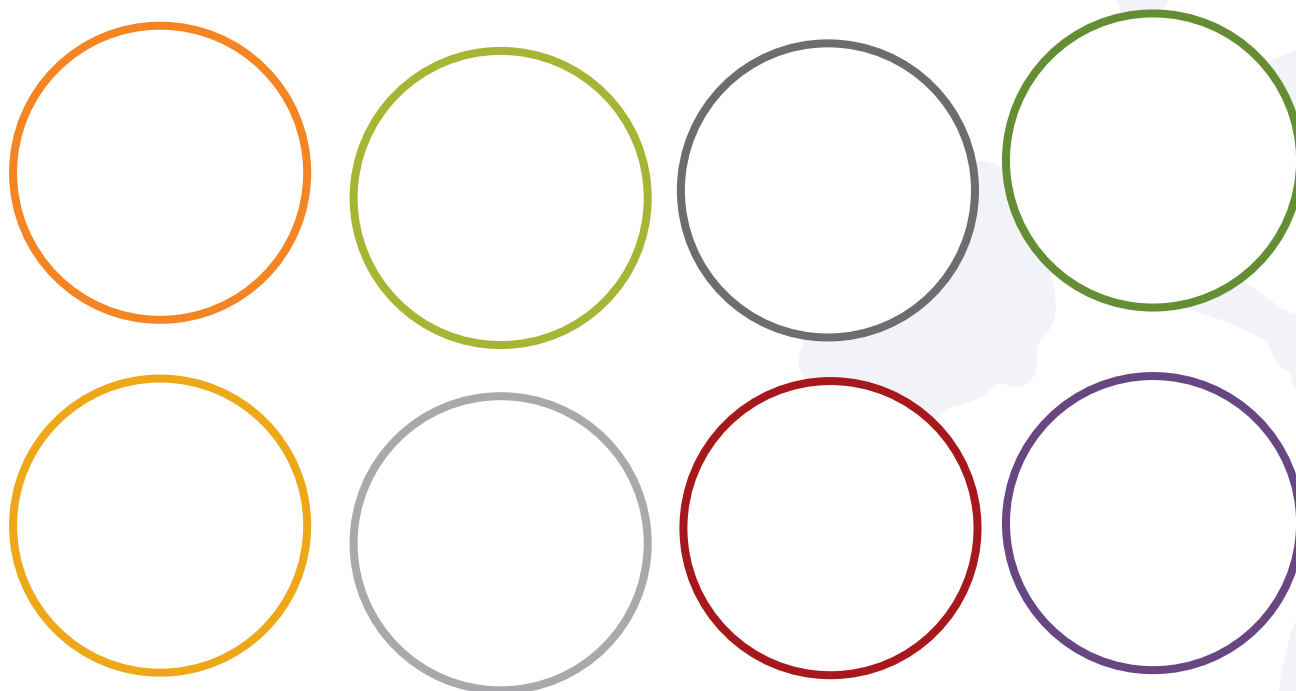
Delovni list 5: Super moči

Naštej svoje super moči. Kaj zmoreš/znaš/veš? Katere so tvoje dobre lastnosti?

Eight empty circles arranged in two rows of four. The colors of the circles are: Row 1: green, purple, lime green, blue. Row 2: black, red, dark blue, orange.

Pomisli, katere super moči imajo tvoji sošolci? Zapiši jih.

Eight empty circles arranged in two rows of four. The colors of the circles are: Row 1: orange, lime green, grey, green. Row 2: yellow, light grey, red, purple.

4.2. Predlogi vaj

Vaja 1: V mojih, tvojih čevljih

NAMEN	Ljudje zaznavamo svet okoli sebe zelo različno, lahko ga tudi sami zaznavamo različno, če ga gledamo z različnih perspektiv. Že star indijski pregovor »Ne sodi drugega, dokler nisi prehodil vsaj milje v njegovih čevljih!« opozarja na to, da je treba na situacijo pogledati z različnih zornih kotov, če jo želimo razumeti in se tudi ustrezno učinkovito odzvati. Vaja »zaznavni položaji« nam pomaga pridobiti koristen večplasten pogled na neuspešno komunikacijo in posledično tudi zagotavlja uspešnejšo komunikacijo. ² Prispeva k boljšemu razumevanju ljudi, njihovih odzivov, pričakovanj ter ozaveščanju lastne verbalne in neverbalne komunikacije ter vpliv le-te na druge. Spodbuja empatijo.
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Opredelitev situacije, ki bi jo želeli bolje razumeti in razrešiti. • Priprava prostora (dva stola, postavljena eden nasproti drugemu). • V situacijo se vživimo iz vseh treh zaznavnih položajev. • Test: ponovno podoživljanje situacije z uporabo novega odziva v 1. ZP. • Refleksija. <p>Čas: za pripravo izbora situacije: 5 minut, izvedba (vodeno): 15 minut, refleksija (skupinska diskusija): 15 minut.</p>
KJE SE LAHKO UPORABI	Vajo lahko uporabimo v vseh konfliktnih situacijah, ko želimo dobiti boljši vpogled v situacijo. V kritičnih, konfliktnih situacijah omogoča, da obdržimo objektivnost in omilimo preburne čustvene odzive ter se naravnamo na reševanje. Lahko tudi okrepi ustvarjalnost pri iskanju rešitev in fleksibilnost pri odzivanju na različne situacije. Uporabimo jo lahko za spodbujanje sprejemanja drugačnosti, strpnosti soljudi do drugih.
AVTOR VAJE	Tina Strnad, RIC Novo mesto
VIRI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Slovar NLP pojmov, NLP Inštitut, https://www.nlpi.si/nlpinstitut/reference, avgust 2019. 2. John Grinder in Judith DeLozier, Trtles all the way down. V: Piročnik za izvedbo usposabljanja NLP praktik, Fokus NLP, d. o. o., 2019.

Opis vaje

ZAZNAVNI POLOŽAJ: stališče, ki se ga zavedamo v vsakem trenutku. Lahko je naše (prvi položaj), lahko gre za stališče nekoga drugega (drugi položaj) ali pa je stališče objektivnega in naklonjenega opazovalca (tretji položaj).¹

Poznamo tri zaznavne položaje (po John Grinder in Judith DeLozier):²

► PRVI POLOŽAJ: ASOCIIRAN (V SEBE), vživet

Na svet gledamo s svojega zornega kota. Zavedamo se svojih misli, občutkov in resničnosti, ki jih nosimo v sebi. Vprašamo se: »Kako ta situacija ali komunikacija vpliva name?«

► DRUGI POLOŽAJ: ASOCIIRAN V DRUGEGA (empatičen)

Na situacijo ali komunikacijo gledamo z vidika druge osebe. Vživljamo se v drugo osebo in se postavimo v »njene čevlje«. Vprašamo se: »Kako bi to doživljala ona ali on?«

► TRETJI POLOŽAJ: DISOCIIRAN (OPAZOVALEC) – dogodek vidimo in slišimo od zunaj

Zunanje gledišče, neodvisen opazovalec (opazujemo npr. z balkona). Opazujemo vedenje, besedno, nebesedno komunikacijo in ton glasu. Vprašamo se: »Kako bi na tole gledal nekdo, ki ni vpleten?«

Opis poteka vaje

Učitelj prosi učenca, da si izbere ustrezen prostor v prostoru (npr. sedi na stolu, nasproti njega je še en prazen stol, obrnjen proti njemu).

Nato skupaj opredelita neprijetno situacijo z določeno osebo, ki jo je doživel nedavno (npr. zmerjal sem Roma, da smrdi in da je umazan).

Ko si svetovanec zamisli konflikt, ga prosite, da se udobno namesti na stol in podoživi situacijo v 1. ZP (kot on, ki je zmerjal Roma). Kako sem se vedel, kako sem se počutil? Ko podoživi situacijo, odpre oči.

Nato ga prosite, da razmisli, v kakšnem stanju je bila druga vpletena oseba v konfliktu – Rom (so bila njegova čustva pozitivna, negativna). Nato prosite svetovanca, da se fizično prestavi na drugi prostor (stol nasproti njega), in mu dajte navodila, da se vživi v »čevlje« druge osebe in isto situacijo podoživi iz 2. ZP. Kaj čutim, kako odreagiram, ko mi drug reče, da smrdim in sem umazan? Lahko zapre oči. Ko podoživi situacijo, odpre oči.

Nato prosite svetovanca, da vstane in pogleda na situacijo kot neodvisna oseba, ki s terase opazuje ta konflikt. Ob podoživljanju situacije iz 3. ZP naj si ustvari nekaj pozitivnih možnosti izbire in poišče možne alternativne rešitve (kako bi ta situacija lahko potekala bolje oz. se rešila pozitivno). Kako bi izboljšal vedenje 1. osebe in kako 2. osebe.

TEST

Ko učenec zaključi s sprehodom po vseh treh zaznavnih položajih, ga prosite, da se vrne v prvi položaj. Situacijo podoživi v 1. ZP, s tem da uporabi eno izmed novih možnosti rešitve, ki ga je izoblikoval v 3. ZP, in opazuje, kako se je odziv druge osebe posledično spremenil.

Po zaključku sledi razmislek o vaji.

Z vprašanji učenca spodbudite, da pove o svojih občutjih, ko je bil v različnih ZP. Kako si se počutil, ko si bil v 2. ZP? Kako v 3. ZP? Spodbudite, da učenec išče pozitivne spremembe pri svojem ravnanju. Npr. Kaj se je spremenilo? Kako ravnam drugače, ko vem več o tem, kako se počuti druga oseba? Si zadovoljen s svojim drugim odzivom? Kako si se počutil, ko si ravnal drugače?

Vaja 2: Vsi drugačni, vsi posebni

NAMEN	<p>Namen te vaje je spodbujanje sprejemanja drugačnosti za izboljšanje medsebojnih odnosov.</p> <p>Sprejeti drugačne od nas je poseben izziv. Velikokrat želimo druge spreminjati v skladu z našimi željami, pričakovanji in razmišljanjem. Pomembno je, da se zavedamo, da imajo tudi drugačni od nas svoje močne točke, tako kot mi, in da imamo tudi mi šibke točke, tako kot vsi ljudje. Če si dovolimo, da drugačne od nas spoznamo (ne samo površinsko), smo korak bližje k ustvarjanju boljših odnosov. Lahko smo pozitivno presenečeni, kaj odkrijemo. Drugačni od nas imajo prav tako svoje strahove, svoje želje, pričakovanja in sanje. Vsi smo ljudje in vredni spoštljivega ravnanja.</p>
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Učenci sedijo v krogu (sedijo na tleh ali stolih). V sredini je prazen prostor. • Učitelj gre od učenca do učenca z vrečo sadja. Vsak učenec izžreba enega. • Sledi razprava o sadju v krogu. • Razprava v parih. • Refleksija. <p><i>Čas: za pripravo prostora: 5 minut, izvedba (vodeno): 15 minut, refleksija (skupinska diskusija): 10 minut.</i></p>
KJE SE LAHKO UPORABI	<p>Vajo lahko uporabimo, ko nastane konflikt v razredu zaradi medvrstniških zbadanj, grdih besed, zmerljivk ali zaničevanja. Uporabimo lahko za prekinitev monotone učne ure, ker vključuje tudi gibalno aktivnost. Vajo lahko uporabimo tudi, kadar želimo povezati skupino ali za uvodno spoznavanje skupine (kot ledolomilec).</p>
AVTOR VAJE	<p>Tina Strnad, RIC Novo mesto</p>

Opis vaje

V fazi razprave o sadju v krogu učitelj spodbudi pogovor z učenci z naslednjimi vprašanji: Ali vam je sadje všeč? Ali ga radi jeste? Ali bi si želeli izbrati drugega in zakaj?

Potem sledi pogovor o lastnostih sadja. Učenci so pozvani, da naštevajo dobre in slabe lastnosti o sadju. Namen tega je, da ima tudi sadje, ki jim prej ni bilo všeč, dobre lastnosti, in obratno. Sledi še pogovor o uporabnosti tega sadja.

Učitelj nato pozove učence, da izbere drugo sadje glede na slišane lastnosti sadja in ne glede na svoje prejšnje mnenje o sadju (na podlagi videza sadja in poznane okusa).

V refleksiji se pogovorimo o tem, kaj so se novega naučili o sadju in medsebojnih odnosih. Namen je, da pridobljeno novo spoznanje prenesejo tudi v medsebojne odnose z učenci v razredu. Ali vas je novo znanje o sadju, ki vam ni bilo všeč, presenetilo? Zakaj? Ali ima lahko tudi sadje, ki vam ni všeč, dobre strani in je uporabno?

Učenci so na koncu pozvani, da poiščejo tri dobre lastnosti drugega učenca v paru. Na koncu jih vprašamo: Kaj boš spremenil pri odnosih z učenci, ki ti niso všeč? Kaj lahko spremeniš na bolje?

Vaja 3: Bodi (v)ključen tudi ti

NAMEN	Posamezni učenci se počutijo odrinjeni na rob. Ne počutijo se del razreda oz. del skupine. Ali kot učitelji res vključimo vse enako? Ali nehote delamo razlike? Namen te vaje je, da učitelji in učenci ozavestijo pomen vključevanja vseh v procesu vzgojno-izobraževalnega dela (tudi v delu načrtovanja in organizacije).
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Priprava matrike – učitelj pripravi matriko učencev in aktivnosti, ki potekajo v šoli. • Mesečni/tedenski vpis v matriko. • Refleksija (ob prvem vpisu, vmes in na koncu).
KJE SE LAHKO UPORABI	Vajo lahko uporabimo za spodbujanje občutka vključenosti vseh učencev/odraslih v razred, program/aktivnost. Z rastjo občutka vključenosti se posledično krepi tudi pripadnost. Posledično vpliva tudi na dvig zadovoljstva v medosebnih odnosih, dvig motivacije za učenje in učne uspešnosti.
AVTOR VAJE	Tina Strnad, RIC Novo mesto

Opis vaje

Učitelj pred pričetkom šolskega leta (v primeru izobraževanj odraslih, pred pričetkom izvedbe programa) pripravi matriko aktivnosti, ki potekajo v šoli/organizaciji (zelo široko) s seznamom učencev.

Učenci v matriko vpisujejo z različnimi emotikoni stopnjo vključenosti v te aktivnosti. Vpis lahko poteka na tedenski/mesečni ravni, odvisno od narave programa.

Učitelj izpelje evalvacijske pogovore ob prvem vpisu v matriko/vmes in ob zaključku programa.

Evalvacijski pogovor o pričetku programa/šolskega leta izpeljemo z namenom ugotavljanja, kje lahko izboljšamo organizacijo našega dela z vidika vključevanja vseh učencev v šolski/učni prostor.

Ob vmesnem evalvacijskem pogovoru ugotavljamo pozitivne spremembe. Ob ugotovitvi šibkih točk načrtujemo aktivnosti za odpravo teh šibkosti.

Ob končni evalvaciji lahko zberemo pozitivne odzive, na podlagi priporočil pa lahko izboljšamo načrtovanje prihodnjih programov.

Vaja 4: Od problema k cilju

NAMEN	Pri reševanju konfliktov smo velikokrat osredotočeni na problem in iskanje krivca za nastalo situacijo. To ne obrodi sadov oz. ne podpira iskanja rešitev. Namesto destruktivnega načina razmišljanja se z iskanjem možnih rešitev premaknemo iz slepe ulice in lahko na konstruktiven način rešimo problem. Problem tako sprejmemo kot »izziv«.
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> • Opredelitev konfliktne situacije. • Razmišljanje o problemu s pomočjo izhodiščnih vprašanj (izdelava plakata). • Fokus na iskanje ciljev s pomočjo izhodiščnih vprašanj (izdelava plakata). • Refleksija (pogovor o možnih rešitvah problemov – za probleme, nanizane na prvem plakatu, povežemo z možnimi cilji na drugem plakatu in tako najdemo rešitve). <p>Čas za izvedbo: opredelitev konfliktne situacije (5 minut), izdelava plakata – problem (5 minut), plakat – cilji (10 minut), refleksija (10 minut).</p>
KJE SE LAHKO UPORABI	Vajo lahko uporabimo v vseh konfliktnih situacijah ali za načrtovanje delovnih skupin pri sodelovalnem učenju.
AVTOR VAJE	Tina Strnad, RIC Novo mesto
VIRI	/

Opis vaje

Učitelj razdeli učence na manjše skupine. Spodbudi jih, da v vsaki skupini najdejo primerne konfliktne situacije, ki se je zgodila nedavno (npr. v povezavi z diskriminacijo, nesprejemanjem drugačnih od nas ipd.).

Na plakat nato nizajo odgovore na slednja vprašanja: Kaj se je zgodilo? Kdo je kriv? Zakaj se je to zgodilo?

Nato na drugi plakat napišejo odgovore na naslednja vprašanja: Kako bi se lahko ta problem rešil? Kdo in kako bi lahko drugače ravnal? Kaj lahko jaz naredim? Kdaj in kje natančno? Kdo ti lahko pomaga pri tem? Kaj bi že sedaj lahko naredil v povezavi s tem? Kaj bo moj prvi korak?

Nato v refleksiji učitelj pozove skupine, da poročajo o situaciji in povežejo odgovore na drugem plakatu s prvim plakatom, da poiščejo ustrezne konstruktivne rešitve nastale situacije.

Vaja 5: Mavrica bogati naš vsakdan

NAMEN	Namen vaje je ozaveščanje, da vsak posameznik šteje, je edinstven in enakovreden ostalim ter da vsak sam ne more v življenju doseči stvari, ki si jih želi, brez pomoči drugih. Občutek pripadnosti in vključenosti v skupnost je pri tem zelo pomemben.
KORAKI ZA UPORABO	<ul style="list-style-type: none"> Izdelava slike (mavrice) na skupen plakat. Postavitev sebe na mavrico. Razprava. <p>Čas za izvedbo: izdelava slike (10 minut), vpis posameznikov v mavrico (5 minut), razprava (10 minut).</p>
KJE SE LAHKO UPORABI	Vaja je zelo splošna in zelo široko uporabna pri vseh predmetih, od športne vzgoje, slovenščine do likovne vzgoje. Uporabna je tudi pri drugih izvenšolskih dejavnostih in na področju izobraževanja odraslih pri delu z ranljivimi skupinami, še posebno v programih za krepitev ključnih kompetenc, državljske kompetence ipd. Priporočena je tudi uporaba na javnih dogodkih.
AVTOR VAJE	Tina Strnad, RIC Novo mesto
VIRI	/

Opis vaje

Učenci/udeleženci izobraževanja narišejo/izdelajo mavrico.

Nato vsak (tako učitelj kot učenec) vriše sebe v to mavrico na mesto, kjer bi želel biti (svoj izbor pojasni z vprašanji: Zakaj si izbral ravno to mesto? Barvo?).

Na koncu sledi razprava o tem, da ima vsak človek svoje želeno mesto v mavrici, ampak smo na ta način bogatejši. Vsak zase ne bi mogel zasijati v vsej lepoti, kot to lahko naredimo skupaj, povezani v mavrico.

Za nastanek mavrice pa potrebujemo tako dež kot sonce.

Sledi pogovor o tem.

5. SLOVAR

DISKRIMINACIJA je zapostavljanje, zmanjševanje ali odrekanje pravic posameznikom ali skupini zaradi rasnih, verskih, jezikovnih, političnih, socialnih, spolnih, starostnih ali zdravstvenih razlik. Diskriminirani so postavljeni v slabši položaj kot drugi, nad njimi se celo izvaja nasilje.

Primer: grdi raček iz pravljice je bil diskriminiran, ker je bil drugačen od drugih mladičev.

INTEGRACIJA je vključevanje drugačnih (tujcev, oseb s posebnimi potrebami ...) v družbo, pri čemer se ti posamezniki prilagajajo družbi.

Primer: Mahmud je devetletni deček iz Sirije. V Slovenijo je prišel kot begunec. Zdaj obiskuje četrti razred osnovne šole v Novem mestu. Mahmud ne razume ničesar, kar govori učiteljica ali njegovi sošolci. V šoli se počuti zelo neprijetno. Mahmudu smo omogočili pravico do šolanja, pričakujemo pa, da se bo prilagodil in se učil v slovenščini.

INKLUZIJA je vključevanje drugačnih v družbo, pri čemer se družba prilagodi posamezniku.

Primer: Mahmud je devetletni deček iz Sirije. V Slovenijo je prišel kot begunec. Zdaj obiskuje četrti razred osnovne šole v Novem mestu. Mahmud ne razume ničesar, kar govori učiteljica ali njegovi sošolci. V razredu poleg njega sedi prevajalka in mu prevaja slovenščino v njegov materni jezik. Tudi pisno ocenjevanje znanja Mahmud piše v svojem maternem jeziku. Poleg tega ima v šoli vsak dan uro z učiteljico, ki ga uči slovenščino. Zdaj že pozna nekaj slovenskih besed in povabi sošolce na nogometno igro.

Mahmudu smo omogočili pravico do šolanja in mu zagotovili tudi čim večjo mero pomoči, da bo lažje napredoval.

SOLIDARNOST pomeni, da smo pripravljeni ponuditi pomoč drugim in jim tudi pomagamo.

EMPATIJA je sposobnost vživljanja v čustva drugih. Je sposobnost zaznavanja in razumevanja, kaj čutijo in mislijo drugi in kako bi jim lahko pomagali, da bi se počutili bolje.

TOLERANCA ali **STRPNOST** pomeni, da dovolimo ljudem, da so drugačni, sprejemamo njihovo različnost in se od njih učimo.

Nasprotje od strpnosti je nestrpnost, ki se kaže v mnogih oblikah.

RASIZEM pomeni, da povečujemo eno raso.

HOMOFBIJA je sovraštvo do istospolno usmerjenih.

KSENOFOBIJA je sovraštvo do tujcev.

NACIONALIZEM pomeni, da menimo, da je en narod ali etnična skupina večvredna od drugih.

SEKSIZEM je poudarjanje večvrednosti enega spola, ponavadi moškega.

STEREOTIP je pretirano splošno, običajno zmotno prepričanje o značilnostih neke skupine ljudi.

Primer: vse ženske so zgovorne, vsi moški so molčeči.

PREDSODEK je doživljanje in izražanje močnih negativnih čustev do neke skupine ljudi.

Primer: na vlaku se nihče noče prisesti k ženski brez leve roke.

ETIKETA/STIGMA je nepreverjeno in krivično mnenje o drugem človeku.

Viri:

- 1: Warden, D., Christie, D. Spodbujanje socialnega vedenja: Dejavnosti za spodbujanje prosocialnih medosebnih veščin in vedenja, Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, 2001
- 2: Klemenčič, E. Domovinska in državljanska kultura in etika. Učbenik za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: i2 d.o.o., 2018
- 3: Ganna Mahmoud, D. Jaz, midva, mi 7. Učbenik za domovinsko in državljansko kulturo in etiko v 7. razredu osnovne šole. Ljubljana: Rokus Klett, 2018
- 4: <https://www.zmajcek.net/empatija/>, 24. 10. 2019
- 5: <https://fran.si/>, 24. 10. 2019

6. RECENZIJ

Strokovna publikacija je nastala kot rezultat mednarodnega projekta RISE, v katerem sodelujejo raziskovalci in strokovnjaki iz treh držav: Italije, Slovenije in Portugalske. Posebna kakovost projekta RISE je v tem, da vsebuje tako splošni primerjalni pregled položaja Romov in temeljna izhodišča v posameznih državah kakor tudi obravnavo primerov iz prakse. Interdisciplinarna struktura udeležencev projekta je omogočila osvetlitev stanja in projekcijo nadaljnjega delovanja z vidika različnih strok ter primerjalni pregled ureditve položaja Romov na področju izobraževanja in odprave diskriminacije.

Pričujoči priročnik projekta RISE, ki so ga pripravili na RIC-u v Novem mestu, ponuja pester izbor dobrih praks za inkluzijo v šoli in je uporaben kot didaktično gradivo za delo v učnem procesu in na splošno v šolskem okolju. Zajema predloge za izvedbo učnih ur, delovne liste in predloge vaj. Temu gradivu je dodan slovarček pojmov za inkluzijo. V okviru projekta RISE so potekale delavnice za izdelavo animiranih zgodb proti diskriminaciji. Najboljši izdelki učencev šestih osnovnih šol v jugovzhodni Sloveniji, ki so sodelovali na teh delavnicah, so predstavljeni kot sestavni del priročnika. Izvirne zamisli učencev in učenek so izražene v obliki risb, pesmic in zgodb o tej temi, tako da so dostopne in razumljive učencem na vseh ravneh izobraževanja.

Priročnik je uporaben kot pedagoško gradivo za vse, ki sodelujejo v učnem procesu, kakor tudi za seznanjanje splošne javnosti s položajem Romov. Priročnik podaja tudi napotke za delo v konkretnem okolju in gradivo za pristop v medkulturni komunikaciji. Zato priporočam objavo te publikacije kot zelo koristnega strokovnega prispevka k nadaljnjemu usposabljanju vseh strokovnih delavcev, ki sodelujejo v procesu vključevanja Romov v izobraževanje. Vsebina publikacije nudi podlago za sprejem ukrepov in izvajanje dejavnosti za celovito integracijo Romov na poti k večji strpnosti in razumevanju položaja pripadnikov romske skupnosti.

V priročniku so navedeni moduli in pripomočki za razreševanje konkretnih vprašanj ali konfliktov v šolskem okolju, ki jih je v praksi težko obvladovati brez dodatnih specifičnih znanj in senzibilnosti za delo v multikulturnih okoljih. Na ta način priročnik nudi strokovno oporo učiteljem in učnemu osebju pri krepitvi multikulturnih kompetenc ter odpira možnost, da na podlagi tega gradiva izberejo najučinkovitejši model in uporabijo priloženo didaktično gradivo za pojasnitev, razčlenitev in razreševanje konkretne situacije.

Vera Klopčič, Inštitut za narodnostna vprašanja

Izdajatelj: Razvojno izobraževalni center Novo mesto, zanj Gregor Sepaher

Avtorji: Tina Strnad, Tanja Kastelic, Agnieszka N. Mravinec, Martina Zuliani

Fotografije: Arhiv RIC Novo mesto, www.cliparts.co, www.imninalu.net, www.mladiromi.me

Oblikovanje: Tiskarna Oman

Jezikovni pregled: Diplomska.si, Mija Čuk

Tisk: Tiskarna Oman

Naklada: 3000 izvodov

Novo mesto, marec 2020

Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.